

Knudepunkter

binder sted og mobilitet sammen

Busterminaler, togstationer og stoppesteder er vigtige kontaktpunkter for passagerne i deres rejser fra A til B. Det er disse stop på rejsen, der skaber sammenhæng i det kollektive net og understøtter hverdagslivet. Aalborg Universitet, Nordjyllands Trafikselskab (NT), Brønderslev Kommune og Aalborg Kommune har med et samarbejde sat fokus på, hvad der skal til for at skabe fremtidens gode knudepunkter, og hvordan man kan anvende knudepunktet som en aktiv del af en mobilitetsdrevet byudvikling.

AF METTE OLESEN
Nordjyllands
Trafikselskab
mol@NTmail.dk

Baggrund

Nordjyllands Trafikselskabs bestyrelse vedtog i september 2018 en knudepunktsstrategi, der samler flere års arbejde med stoppestedskoncept, knudepunktsmarkører, faciliteter på togstationer og busterminaler i én samlet strategi. Som et led i udmøntningen af denne strategi blev der i marts 2020 lanceret et nyt designkoncept for udviklingen af faciliteter, services og mobilitets tilbud på fremtidens knudepunkter i regionen - med særligt fokus på store knudepunkter, nemlig busterminaler og togstationer.

For at konkretisere tankerne om udviklingen af fremtidens knudepunkter indgik C-MUS PRAKSIS ved Aalborg Universitet, Nordjyllands Trafikselskab, Brønderslev Kommune og Aalborg Kommune et samarbejde med knudepunktet som tema på otte semester på masteruddannelsen i urban design. Med baggrund i universitetets forskning i mobilitetsdesign skulle de studerende arbejde med designet af fremtidens gode knudepunkter i byen, oplandet og på landet i det nordjyske. Det blev til seks designbaserede undersøgelser, der i forskellig skala og kontekst udforsker de stedsspecifikke muligheder for knudepunkternes udvikling, herunder hvordan de kan styrkes som vedkommende steder for ankomster og afgang, for bevægelser rundt i byen,

for mange forskellige byliv, for byens funktioner, for forbrug og offentlighed, for historiske spor og nutidig kultur.

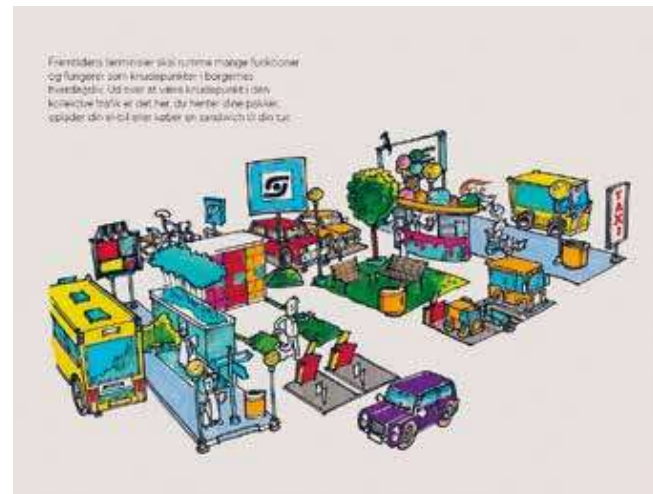
Knudepunktets fortid, nutid og fremtid

Tidligere rummede busterminaler og togstationerne funktioner som billet salg, kiosk, café og fragte ekspedition. I dag er størstedelen af disse servicetilbud lukkede. Mange busterminaler er på grund af pladsbehov placeret i byens periferi på steder, der særligt i aftentimerne kan opfattes som øde og utrygge. Samtidigt er der ofte langt til de servicetilbud, der findes i byen - og som kunne benyttes i naturlig forlængelse af en rejse med den kollektive trafik. >>

AF DITTE BENDIX LANNIG
Lektor, Aalborg
Universitet
dbla@create.aau.dk

Figur 1: Et knudepunkt kan rumme mange forskellige elementer, som skal tilpasses det lokale behov samtidigt med, at det skaber sammenhæng i den kollektive trafik (NT båndet 2020 - designkoncept for store knudepunkter).

Figur 2: Indtryk af mødet med byen og busterminalen i Hjallerup. Et usammenhængende sted og en bymidte hvor parkeringsarealer dominerer. (foto: Signe Hald)

Denne situation er baggrunden for Nordjyllands Trafikselskabs nyudviklede koncept for fremtidens knudepunkter - et koncept der er modulært, fleksibelt, genkendeligt, funktionelt, og bæredygtigt. Konceptet hedder 'NT båndet', fordi formålet er at binde sted og mobilitet tættere sammen.

Samarbejde om bud på udviklingen af knudepunkter i flere skalaer

Samarbejdet mellem Aalborg Universitet, Nordjyllands Trafikselskab, Brønderslev Kommune og Aalborg Kommune havde til formål at tage tankerne bag Nordjyllands Trafikselskabs designkoncept for fremtidens knudepunkter ud i felten og arbejde med konkrete steder for knudepunkter i flere skalaer i den nordjyske netværksbystruktur. De studerende har arbejdet med følgende cases:

- Busterminalen i Hjallerup - regionalt knudepunkt i den kollektive trafik.
- Bouet ved Nørresundby som potentiel samkørsels-hub i tilknytning til et fremtidigt BRT-stop.

- Nørresundby Torv - regionalt og lokalt knudepunkt ved Aalborg centrum.
- Landsbyklyngen 9293 ved Kongerslev som et landligt knudepunkt.

De studerendes undersøgelser omfattede blandt andet stedsanalyser, skitsering, interviews, teori, trafikale undersøgelser, modelbygning og visualisering af stedets karakter, muligheder og bindinger. Resultatet blev seks rumlige strategier og designforslag, som tilgår knudepunkterne som steder, der er indlejret i en lokal kultur, historie og rumlig sammenhæng - lokalt og regionalt. Her vil vi eksemplificere de studerendes analyse og designforslag på to knudepunkter.

Busterminalen - Hjallerup - Sted og kontekst

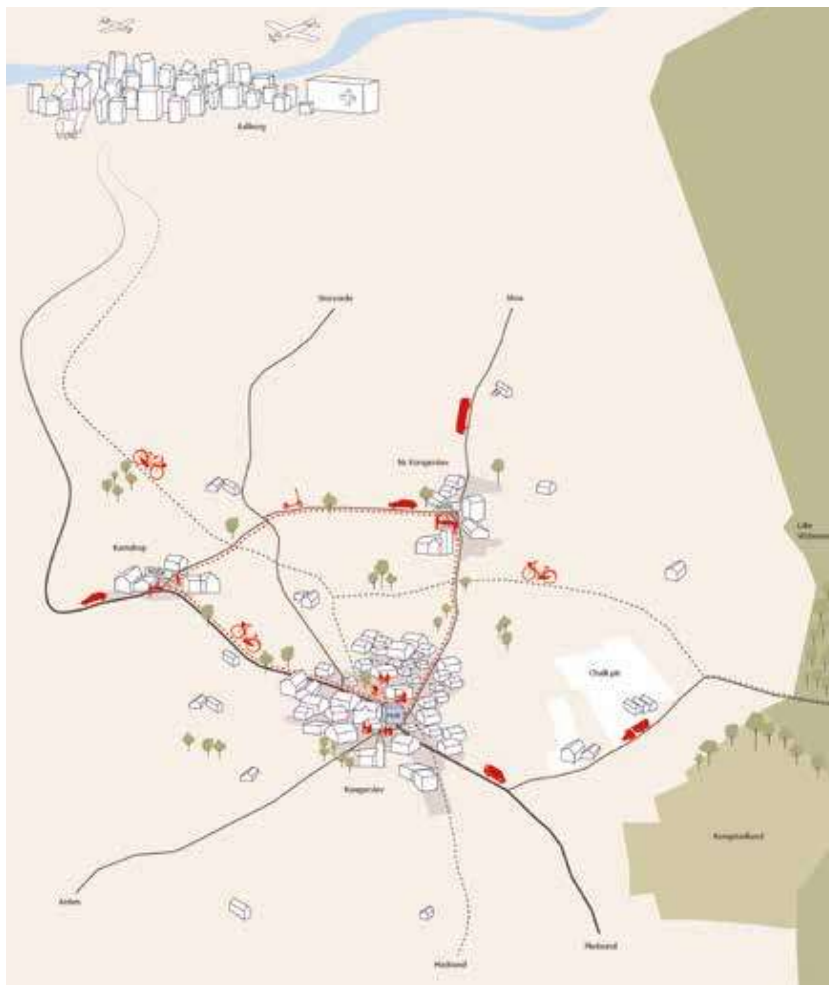
Hjallerup er en større by i Brønderslev Kommune med cirka 4.000 indbyggere. Hjallerup har et stærkt lokalsamfund og en god placering i Nordjylland med god adgang til både motorvej og hovednettet for den kollektive trafik. Befolkningstallet i byen stiger, og byen huser mange ældre samt børnefamilier. På trods af den positive udvikling i byen har Hjallerup et slidt bycentrum uden meget liv og variation. I centrum findes mange tomme butikker og udefinerede byrum. Parkering og biltrafik dominerer bymidten - og understreger den tydelige konkurrenceflade mellem bil og kollektiv trafik i denne bytypologi. Busterminalen har en central placering i byen, men fremstår som et udefineret sted - spredt ud over flere placeringer, uden klar sammenhæng og synlighed og med problemer med hærværk på de indendørs ventefaciliteter. Der er ikke god sammenhæng mellem den kollektive trafik og byens funktioner.

Forslag til rumlig strategi ved studerende Signe Hald

Etableringen af et nyt knudepunkt kan bidrage til at styrke Hjallerup centrum. Busterminalen kan omdannes til et fremtidigt knu-

Figur 3 og 4: Med dette designgreb omdannes den trafikerede gade Søndergade til et strøg for kollektiv trafik og bløde trafikanter. En tværgående korridor gennem et grønt byrum samler busterminalen og bymidts øvrige centrale funktioner. Undersøgelsens bredere strategiske overvejelser om en styrket bymidte, understøttet af knudepunktet, omfatter også fortætning med nye boligformer og institutioner, en parkeringsstrategi der muliggør central parkering, men friholder opholdsrummene, opkobling på plads til dele- og elbiler samt på byens hovedcykelsti til skole og hal. (illustrationer: Signe Hald)

Figur 5: Illustration af hvordan fleksible transportformer såsom flextur, plustur, delecycler og løbehjul binder landsbyerne sammen internt. I hovedbyen placeres et knudepunkt, der binder den interne mobilitet sammen med det regionale kollektive netværk af busruter. (Illustration: Anette Primdahl Abrahamsen, Charlotte Amalie Frejlev, Signe Gren Carlsson og Caroline Vibeke Krogshave)

depunkt og fungerer som en 'generator' for urbanitet, der binder byliv og mobilitet tæt sammen. For at skabe dette nye bycentrum med gode byrum udviklede de studerende en strategi til at skabe urbanitet i byen. Designforslaget kaldes 'den urbane korridor' og er udviklet omkring spørgsmålet: Hvordan kan et infrastrukturelt design skabe urbanitet gennem et rumligt mønster?

Landsby-knudepunktet - Kongerslev Sted og kontekst

De tre landsbyer Kongerslev, Nørre Kongerslev og Komdrup er alle beliggende i Aalborg Kommune og udgør et landsbyfællesskab på samlet set cirka 2.200 bor-

gere. I Landsbyklyngen 9293 er de tre landsbyer koblet op til det regionale kollektive net, men mobiliteten her er - som ofte i landområder - udfordret af et lavt passagergrundlag. Der er et behov for at gentænke de kollektive mobilitetsformer i landdistrikterne. Fx arbejdes der med behovsstyret og individualiseret kollektiv trafik, der passer bedre til de helt lokale behov. Samtidig skal det sikres, at den kollektive trafik og de fleksible kollektive transportmuligheder får en høj synlighed i landsbyerne og tænkes tæt sammen med landsbyernes øvrige funktioner, og så er der behov for at styrke den interne mobilitet mellem landsbyerne, da meget transport foregår helt lokalt.

Forslag til rumlig strategi ved studerende Anette Primdahl Abrahamsen, Charlotte Amalie Frejlev, Signe Gren Carlsson og Caroline Vibeke Krogshave

De studerendes designgreb var at integrere idéen om landsbyklynge tæt sammen med behovet for mobilitet ved at understøtte klyngetankegangen og behovet for at bevæge sig mellem landsbyerne. De studerende udviklede designkonceptet 'den røde tråd', der binder knudepunktets funktioner funktionelt, visuelt og rumligt sammen og samtidig også knytter op til de eksisterende fysiske forbindelser, der findes mellem landsbyerne.

Vil du være med til at drøfte rammerne for en ny generation af knudepunkter?

Denne artikel var blot en smagsprøve på de designgreb, der kan tages for at gøre knudepunkter til attraktive mødesteder. Arbejdet med udviklingen af attraktive knudepunkter fortsætter i årene, der kommer. Særligt synes der at være behov for tværfagligt samarbejde om udviklingen af den næste generation af knudepunkter. Derfor byder Nordjyske Planlæggere IDA, AAU og NT til endagskonference om knudepunkter for byliv og mobilitet i Aalborg d. 19/11-20. Læs mere og tilmeld dig: ida.dk/arrangementer-og-kurser/arrangementer/endagskonference-fremtidens-knudepunkter-for-mobilitet-og-byliv-337384. ●

Hvis du vil vide mere:

- Det samlede materiale fra de studerendes arbejde med knudepunkter findes her: <https://vbn.aau.dk/da/projects/spatial-strategies-for-next-generation-mobility-nodes-in-northern>
- Her findes Nordjyllands Trafikselskabs nye designkoncept for knudepunkter 'NT båndet': <https://ipaper.ipapercms.dk/NordjyllandsTrafikselskab/knudepunkter/koncept-for-store-knudepunkter/#/>